

Resolució de la Comissió Executiva de CCOO de Catalunya sobre els centres d'internament d'estrangers (CIE)

1. Introducció

La implicació de CCOO de Catalunya en la campanya “Tancarem el CIE de Barcelona”, promoguda per SOS Racisme i altres entitats, va comportar un procés de discussió interna per definir una postura que pogués ser assumida col·lectivament per la nostra organització sindical.

En el marc d'aquest procés, es van realitzar diferents reunions amb diversos agents implicats directament o indirectament amb la gestió del CIE de Barcelona. En aquest sentit, vam sol·licitar al Ministeri de l'Interior, per mitjà d'una carta adreçada al cap superior de la Policia Nacional a Catalunya, la possibilitat que una delegació de CCOO de Catalunya pogués visitar el CIE de Barcelona.

A l'espera de la resposta a aquesta demanda, ens vam entrevistar amb el cap de la Brigada Provincial d'Estrangeria i Documentació, responsable de la gestió del CIE de Zona Franca. D'altra banda, també ens vam entrevistar amb el secretari general del Sindicat Unificat de la Policia per conèixer la seva opinió sobre el funcionament i les condicions de treball al Centre d'Internament d'Estrangers de Zona Franca, i amb Migrastudium, una organització no governamental que realitza tasques d'acompanyament a les persones internades. També vam trobar-nos amb SOS Racisme i vam participar en les reunions d'organització de la campanya “Tancarem el CIE de Barcelona”. I finalment, ens vam poder entrevistar també amb el fiscal d'estrangeria de Barcelona. Malauradament, encara no hem pogut realitzar les entrevistes previstes amb Creu Roja i el jutge de control del CIE, que resten pendents de concretar la data.

Paral·lelament a aquest procés, des de l'assessoria jurídica del CITE, es va realitzar un buidatge de tota la jurisprudència existent sobre el tema en qüestió, tant les recomanacions del Defensor del Poble com les resolucions del jutge de control del CIE de Zona Franca. A més, vam comptar amb la circular de la Secretaria Confederal d'Acció Sindical de CCOO, de 17 de març de 2014, que tractava sobre la promulgació del Reglament de funcionament dels centres d'internament d'estrangers.

Un cop autoritzada, després de sol·licitar-la en dues ocasions, el 7 d'octubre es va poder realitzar la visita de la delegació de CCOO, encapçalada pel nostre secretari general, al Centre d'Internament d'Estrangers de Barcelona, i entrevistar-nos amb el seu director. Posteriorment a la visita i amb tota la

informació recollida es va poder elaborar un primer posicionament provisional sobre el CIE que va ser donat a conèixer a la premsa.

Finalment, es va participar activament en els actes de cloenda de la campanya "Tancarem el CIE de Barcelona": el divendres 17 d'octubre, a l'acte públic a les Cotxeres de Sants, en què hi va intervenir el nostre secretari general, i el dissabte 18 d'octubre, encerclant el CIE de Barcelona, en què hi va assistir una nombrosa delegació de persones vinculades al sindicat. El mateix dissabte, es va participar en el programa *Un món possible*, de Radio 4, conjuntament amb SOS Racisme (<http://www.rtve.es/alacarta/audios/mon-possible/mon-possible-reflexionem-sobre-immigracio-coincidint-amb-campanya-tanquem-cie/2811516/>).

2. Context legal i situació actual dels CIE

Els centres d'internament d'estrangers (CIE) es van crear oficialment l'1 de juliol de 1985, ara fa 29 anys, arran de la promulgació de la primera Llei d'estrangeria. Durant aquests 29 anys, -tot i les diferents reformes de la Llei d'estrangeria i el mandat explícit de regular-los- la manca d'un reglament de gestió ha fet que aquests centres fossin llocs a les portes dels quals s'atura el dret i perd la seva vigència real el reconeixement de la dignitat de l'ésser humà

Aquesta situació s'endureix quan a l'any 2008 es promulga la Directiva del retorn, que regula les normes i procediments de retorn dels extracomunitaris en situació irregular. Aquesta directiva, que és coneguda com la Directiva de la vergonya, va comportar un enduriment de les normatives de control i d'exclusió de la població immigrada, que en el cas espanyol es concreta en l'increment de l'estada en els CIE de 40 a 60 dies, a més de mesures de control de fronteres, reformes restrictives pel que fa al reagrupament familiar i l'enduriment de les sancions de les persones que acullin o donin feina a persones immigrades en situació irregular.

Posteriorment, al 2009 es crea la figura del jutge de control del centre, que significa una millora en el control de les condicions d'internament. En aquest sentit, és important destacar que les persones internades administrativament en els CIE ho són sempre per una resolució d'un jutge, com a mesura cautelar mentre es tramita l'expedient d'expulsió. Cal tenir en compte que la valoració i ponderació de la infracció per ordenar una mesura tan greu com l'expulsió d'una persona de l'Estat espanyol és una potestat exclusiva dels subdelegats del Govern i la d'internar-la al CIE correspon exclusivament al jutge.

Però també que, tot i que en els seus inicis l'internament en els CIE només era una mesura adreçada a persones en situació irregular, una modificació del Codi penal de l'any 2010 va establir també l'internament en els CIE de persones estrangeres que estan pendents de la seva expulsió judicial.

Finalment, el 14 de març de 2014, el Consell de Ministres aprovà el Reglament dels CIE que en regula el funcionament i que incorpora, entre altres aspectes,

mecanismes de transparència (accés d'entitats, identificació dels treballadors...), la normalització en l'accés als drets reconeguts (sanitat, serveis socials...) o el règim de visites. I si bé tots aquests elements representen una millora evident en la seguretat jurídica i les garanties i els drets de les persones internades, malauradament, el nou reglament té encara algunes importants limitacions, com ara que no resol la qüestió de la coexistència d'estrangers internats per una simple falta administrativa amb els estrangers sortits de la presó i a l'espera d'expulsió. I també costa d'entendre que en un estat de dret la resolució judicial de les peticions i les queixes dels interns no tinguin possibilitat de recurs posterior.

2. Mancances detectades en la gestió dels CIE

Cal tenir en compte, per una millor contextualització de la informació, que en el CIE de Barcelona Zona Franca només hi ha internats homes, perquè les dependències de què compta no garantien la necessària intimitat per poder-hi conviure homes i dones. En aquest cas, les dones que haurien de ser internades a Barcelona són traslladades al CIE de València, que sí disposa de mòdul d'internament per a dones. Tanmateix, la majoria de deficiències detectades són extensives a tots els centres d'internament d'estrangers de l'Estat espanyol.

A continuació, es presenten les principals mancances detectades en la gestió del CIE, extretes de l'anàlisi de la informació recollida, sigui documentalment o per mitjà de les entrevistes realitzades:

- El principal problema –i el que ens fa qüestionar la mateixa existència dels actuals CIE- rau en el concepte mateix de privar de llibertat fins a 60 dies una persona pel simple fet de no disposar de la documentació en regla, és a dir, per una simple falta administrativa, cosa que atempta directament contra els més elementals drets humans.
- Especialment greu és la presència al CIE de persones provinents dels centres d'estada temporal de treballadors immigrants (CETI) o de pasteres interceptades a la costa mediterrània, que segons dades de la Fiscalia d'Estrangeria de Barcelona al 2013 representaven el 33,2 % de les persones internades al CIE de Zona Franca.
- El procediment d'internament en el CIE posa en qüestió el paper del Ministeri de Justícia i especialment del Consell General del Poder Judicial en la salvaguarda dels drets fonamentals i les llibertats públiques pel que fa als procediments judicials recollits en els articles 24 i 25 de la Constitució.
- Això s'exemplifica, entre altres aspectes, en un abús de l'internament com a mesura cautelar, ja que molts jutges no analitzen ni valoren de manera detallada les circumstàncies particulars de cada cas abans

d'ordenar-lo, cosa que atempta directament contra el principi de proporcionalitat.

- D'altra banda, el fet que la distribució territorial dels CIE a l'Estat espanyol no coincideixi amb el partits judicials dificulta la comunicació de les persones internades amb el seu lletrat i amb els seus familiars.

- A més, en general aquest internament es dona sense tenir en compte les possibilitats reals de poder executar l'expulsió, d'acord amb el marc legal vigent. Segons dades de la mateixa Fiscalia, al 2013, el 47,2 % d'internats al CIE de Zona Franca van ser posats en llibertat.

- Una altra deficiència important és la coexistència en el mateix espai de persones condemnades judicialment amb persones que només han comès una infracció administrativa, cosa que complica la gestió interna del CIE i molt sovint genera dificultats de convivència. Segons la Fiscalia, al 2013, el 38,26 % de les persones internades no tenia antecedents policials davant del 61,74 % que sí en tenia.

- També, s'han posat de manifest, per part dels mateixos jutges de control dels CIE, greus mancances de les condicions d'allotjament, sanitàries, tracte vexatori...

- Com denuncia el mateix Defensor del Poble a l'Estat espanyol, es detecta una excessiva opacitat i manca de transparència fomentada per la vinculació al Ministeri de l'Interior i per la gestió policial d'aquests centres. Aquesta opacitat ha donat lloc a denúncies sobre greus mancances de les condicions d'allotjament, maltractaments....

- Malauradament, els CIE també han estat espais vedats a l'accés de les organitzacions i institucions que vetllen pels drets humans i això ha dificultat l'esclariment d'aquestes denúncies.

- Es dona, tal com es recull en les recomanacions sobre els CIE del Defensor del Poble de l'Estat espanyol, una clara inadequació de la capacitat dels membres del cos de la policia nacional -que tenen al seu càrrec la gestió dels centres d'internament- per a la realització de funcions, que van molt més enllà de la vigilància d'aquests centres i que correspondrien a personal especialitzat en la custòdia de persones retingudes per un llarg període de temps, com així ho han denunciat els seus representants sindicals.

- Finalment, és important destacar que l'internament de persones que simplement han comès una falta administrativa suposa una criminalització de la immigració en equiparar situació irregular a delictes.

3. Propostes

Davant d'aquesta situació, des de CCOO de Catalunya plantejarem l'adopció de les següents mesures i recomanacions per poder pal·liar les mancances detectades:

- Des de la nostra postura ferma que no es pot privat de llibertat persones que no han comés cap delictes, reclamem una revisió en profunditat del sistema de gestió de les expulsions i repatriacions, ja que el model actual del CIE és absolutament inadequat perquè atempta contra els drets fonamentals de les persones.
- En aquest sentit, creiem que s'ha de plantejar un tractament diferenciat de les persones acabades d'arribar a l'Estat espanyol provinents dels centres d'estada temporal d'immigrants (CETI) amb dificultats de ser expulsades per ser indocumentades o de països sense conveni de repatriació.
- Considerem que cal dotar aquestes persones d'un permís de residència provisional de tres mesos i vincular-les a projectes d'integració social promoguts per ONG de reconegut prestigi.
- Considerem que l'internament de les persones en situació irregular, tal com diu la jurisprudència recent del Tribunal Suprem, ha de ser una mesura excepcional, i per tant, cal analitzar detalladament les circumstàncies concretes de cada cas a l'hora de sol·licitar l'internament o autoritzar-lo. En aquest sentit, és molt important tenir en compte el principi de proporcionalitat.
- Demanem al Consell General del Poder Judicial que emeti una recomanació als jutges perquè tinguin en compte el nivell d'arrelament social de les persones, l'entorn familiar o l'absència d'antecedents penals abans d'autoritzar l'internament.
- Cal prioritzar les mesures alternatives a l'internament, ja previstes en la legislació vigent (presentació periòdica davant autoritats, residència obligatòria en un determinat lloc, retirada del passaport o qualsevol altre mesura que el jutge trobi convenient).
- Cal agilitar al màxim els procediments administratius en el casos d'expulsions judicials o d'expulsions administratives per via judicial per garantir la màxima celeritat possible. D'altra banda, el jutge o tribunal que substitueix la pena s'hauria de coordinar amb la brigada d'expulsions de la policia nacional per tal d'assegurar la possibilitat real de portar a terme l'expulsió per evitar l'internament si aquesta expulsió no és possible.
- Creiem que un nou sistema de gestió de les expulsions i les repatriacions no ha de recaure en les mans del Ministeri d'Interior ni ha d'estar regit amb criteris policials ni per part de membres dels cossos de seguretat de l'Estat, sinó per personal amb la preparació adequada per a

la funció a desenvolupar. En aquest sentit, correspondria a la policia la vigilància de l'exterior dels CIE i la gestió de la convivència interna hauria d'estar en mans de personal especialitzat en intervenció social.

- S'ha de millorar l'actual reglament de gestió dels centres d'internament i resoldre les mancances detectades.
- És necessari reforçar el control judicial dels CIE, amb la presència d'un agent judicial permanent en els centres.
- S'ha d'implementar de manera immediata el Servei d'Orientació Jurídica (SOJ) de l'ICAB dins del CIE de Zona Franca.
- Considerem que s'han d'establir els mecanismes necessaris per millorar la transparència informativa i per garantir l'accés als CIE a les institucions, entitats i organitzacions que vetllen pels drets humans.
- Reclamem adopció de mesures de flexibilització dels requisits de renovació de les autoritzacions o d'accés a la regularitat mentre es mantingui la greu situació de crisi i les elevades taxes d'atur actuals -que dificulten l'accés a la regularitat i incrementen la irregularitat sobrevinguda- cosa que provoca que moltes persones puguin acabar internades en un CIE i siguin expulsades (sempre que es donin les circumstàncies dels art. 53, 54 i 57 de la Llei d'estrangeria).

En definitiva, considerem que cal tancar els centres d'internaments d'estrangers, tal com estan configurats actualment, i bastir un nou model de gestió de les expulsions i repatriacions, enteses com una mesura excepcional, molt més proporcional, transparent i respectuosa amb els drets humans i la dignitat de les persones.

En aquest sentit, des de CCOO de Catalunya reclamem l'obertura d'un diàleg social ampli sobre les polítiques immigratòries, que prioritzi un visió integradora i inclusiva del fet migratori i defugui les polítiques policials centrades només en la seguretat i el control de fronteres, que comporten una criminalització de les persones immigrades, i un risc potencial de l'aparició de discursos racistes i xenòfobs.

Però també, i en tant que un nombre important de persones subjectes a ser internades al CIE són conseqüència de l'arribada de persones que fugen de la situació d'inseguretat i manca d'oportunitats en els seus països d'origen, fem una crida a la Comissió i el Consell Europeu perquè assumeixin d'una vegada per totes la necessitat de desenvolupar una política migratòria comuna, que es basi en el dret a un treball digne, en el principi de no-discriminació i en la lluita contra la xenofòbia i el racisme per acollir en condicions aquelles persones que vulguin viure i treballar a la Unió Europea

Barcelona, 10 de novembre de 2014